

آغاز پیاده‌سازی زبان گزارشگری تجاری توسعه‌پذیر در کسب‌وکارها

بنگاه‌های اقتصادی که مکلف به تسلیم گزارش‌های نظارتی^۱ هستند به‌طور فزاینده‌ای لازم است که این کار را در قالب ایکس‌بی‌آرال^۲ (XBRL) یا آی‌ای‌یکس‌بی‌آرال (iXBRL) انجام دهند. افرادی که مامور به انجام این مسئولیت هستند چه مواردی را باید بدانند؟ روش‌های مختلف در ایجاد اسناد سازگار با زبان ایکس‌بی‌آرال چیست؟ در اینجا به برخی از این پرسشها پاسخ می‌دهیم.

رویکردهای مختلف تهیه اسناد بر پایه زبان ایکس‌بی‌آرال چیست؟

طیف گسترده‌ای از رویکردهای مختلف برای ایجاد سند بر پایه زبان ایکس‌بی‌آرال وجود دارد که تا حد زیادی بستگی دارد به نوع گزارشی که باید تهیه شود، سامانه‌های استفاده‌شده برای ایجاد نسخه غیرایکس‌بی‌آرال آن سند، و همچنین ترجیحا یا الزام‌های دریافت‌کننده و استفاده‌کنندگان از اطلاعات مندرج در گزارش.

رونویسی و یا تکثیر کردن اطلاعات به صورت دستی است، که این کار زمان‌بر، پرهزینه و مستعد خطا است. با در نظر گرفتن اطلاعاتی که ارائه می‌شود، این رویکرد می‌تواند برای شرکت‌های زیرنظارت ایجاد ریسک کند و به طور معمول بهتر است به جای آن از **گزینه سامانه به سامانه**^۸ استفاده شود در محیط‌هایی از این نوع، مراجع انتظام‌بخشی می‌توانند با بررسی خطاها به صورت جامع، اشتباه‌ها را محدود کنند و با ساده نگه‌داشتن فرمها، در دسر پاسخ‌دهنده را کمتر کنند. این فرایند یک نقطه شروع خوب است اما استفاده از گزینه سامانه به سامانه برای افزایش درستی و به موقع بودن، ضمن پایین نگه‌داشتن هزینه‌ها، مطلوب است.

رویکرد دوم: تولید خانگی از طریق جاسازی ایکس‌بی‌آرال در نرم‌افزارهای موجود

گزارش‌هایی از قبیل صورتهای مالی، اظهارنامه مالیاتی، گزارشهای آماری ویژه، و گستره‌ای از گزارشهای ریسک، اغلب در شرکت‌های کوچکتر با فعالیتهای به نسبت سراسر با **نرم‌افزارهای موجود در بازار**^۹ (COTS) ایجاد می‌شوند. نرم‌افزارهای حسابداری و تهیه اظهارنامه مالیاتی نمونه‌های خوبی هستند.

در محیط‌هایی که مرجع انتظام‌بخشی از روش دریافت پرونده کاغذی سنتی، یا **پی‌دی‌اف (PDF)**، یا روش اختصاصی دریافت اطلاعات، به رویکرد زبان ایکس‌بی‌آرال گذار کرده است، و در جایی که این نوع نرم‌افزارها در دست استفاده است، به طور معمول، شرکت‌های عرضه‌کننده نرم‌افزار، سامانه‌های خود را برای بهره‌گیری از برچسب‌گذاری بر پایه زبان ایکس‌بی‌آرال به روزرسانی خواهند کرد.

به روزرسانی ممکن است به طور کامل خودکار یا نیمه خودکار انجام شود. معنای این کار آن است که اسناد و گزارشهای تهیه‌شده بر پایه زبان ایکس‌بی‌آرال که باید به مرجع انتظام‌بخشی تسلیم شود، همچنان ممکن است به روش سابق و با کمترین تغییر لازم در فرایندهای موجود تهیه شود. به طور معمول، این تغییر تهیه‌کننده را ملزم می‌کند که از آزمونهای مرتبط با کیفیت داده‌ها که توسط مرجع انتظام‌بخشی اعمال می‌شود، آگاه باشد (و آنها را به درستی انجام دهد!).

به طور کلی، در این زمینه دستکم ۵ رویکرد مختلف وجود دارد که می‌توانند مرتبط باشند:

- (۱) **رویکرد مبتنی بر فرمهای**^۳ ارائه‌شده به وسیله مرجع انتظام‌بخشی یا شخص ثالث،
- (۲) **تولید خانگی از طریق جاسازی**^۴ در نرم‌افزارهای موجود،
- (۳) تولید برون‌سپاری شده،
- (۴) تولید خانگی با فرایندها و ابزار **افزودنی**^۵،
- (۵) تولید خانگی از طریق جاسازی در نرم‌افزارهای مراجع نظارتی برای تسلیم گزارش.

رویکرد اول: فرمهای ارائه‌شده از سوی مرجع انتظام‌بخشی یا شخص ثالث

برخی از مراجع انتظام‌بخشی به منظور کنترل کیفیت با بهره‌گیری از زبان ایکس‌بی‌آرال رویکرد مبتنی بر الگو یا فرم را برای رعایت تسلیم گزارش ارائه می‌دهند؛ در حالی که همیشه نشان نمی‌دهند که از زبان ایکس‌بی‌آرال استفاده شده است. بعضی اوقات، نرم‌افزارهای تخصصی به شرکت‌های زیرنظارت داده می‌شود. برخی اوقات فرمها در صفحه‌های شبکه اینترنت در دسترس قرار می‌گیرند. برای استفاده از این سازوکار، شرکت‌هایی که گزارش تسلیم می‌کنند، باید با **احراز هویت**^۶ صحیح به سامانه وارد شوند و سپس اطلاعات مورد نیاز را وارد کنند یا این اطلاعات را از منبع اصلی کپی و در فرم وارد کنند.

سامانه به طور معمول دامنه‌ای از قواعد **اعتبارسنجی**^۷ را روی داده‌ها پیاده می‌کند و حوزه‌هایی که به نظر می‌آید اشتباه دارند را رد می‌کند. پس از تصحیح و تکمیل داده‌ها، فرایند تسلیم گزارش کامل می‌شود.

مزیت فرمها و الگوهایی که مرجع انتظام‌بخشی ارائه می‌کند، سادگی نسبی و هزینه به نسبت کمی است که به شرکت زیرنظارت تحمیل می‌شود. این نوع سازوکارها بیشتر به شرکت‌های کوچک و ساده و همچنین در مراحل اولیه پروژه گردآوری داده‌ها عرضه می‌شود تا فرایند استقرار ایکس‌بی‌آرال برای مرجع انتظام‌بخشی و همچنین شرکت زیرنظارت آسان شود.

فرم‌هایی که به وسیله مرجع انتظام‌بخشی تهیه می‌شوند، حتی فرمهای مبتنی بر صفحه گسترده، ناگزیر مستلزم

مزیت ایکس بی آرال تعبیه شده در نرم افزارهای موجود یا نرم افزارهای حاضر و آماده در دسترس در این است که تغییر حداقلی فرایند لازم بوده و هزینه‌هایی که شرکت تهیه کننده و یا ارائه دهندگان خدمات آنها، مانند کارشناسان حسابداری متحمل می‌شوند، حداقل (یا صفر) است. برای برخی از شرکتها که باید الزامهای جدید تسلیم گزارش مبتنی بر استاندارد ایکس بی آرال را رعایت کنند ولی از نظر تاریخی به فرایندهای خیلی دستی تکیه کرده‌اند، جابجایی به این نوع راه‌حلها ارزان، ساده و دارای ریسک پایین است.

عیب اصلی این رویکرد در این است که فقط با انواع فعالیتهای به نسبت ساده مرتبط است. اگر فرایند جمع‌آوری اطلاعات لازم برای تهیه گزارش انتظام بخشی دستی باشد، یا در سامانه‌های چندگانه بدون سازوکار تلفیق خودکار توزیع شده باشد، بعید است این نوع راه‌حلها جوابگو باشد.

گاهی این نوع ابزار نامعطف هستند؛ به این معنی که برخی دیگر از مزایای تغییر از پارادایم کاغذی به پارادایم الکترونیکی از نظر گزارشگری ریسک و عملکرد در دسترس نیستند.

رویکرد سوم: برون سپاری

بسیاری از کسب و کارها بر این باور هستند که برون سپاری^{۱۱} مسئولیتهای تسلیم گزارش بر پایه ایکس بی آرال می‌تواند بهترین رویکرد برای آنها باشد. به طور معمول، این رویکرد دربرگیرنده همکاری بسیار نزدیک با یک شخص ثالث کارشناس است که گزارش تهیه شده مرتبط را با ایکس بی آرال برچسب گذاری کند. این فرایند در برخی از محیطها و با استفاده از ابزار همکاری در اشکال مختلف، جامعتر انجام می‌شود و به شرکت زیر نظارت این امکان را می‌دهد که برخی از کارها را خود انجام دهد، کار انجام شده را بازبینی کند، یا از راههای دیگر بر کار ارائه دهنده خدمات برون سپاری نظارت کند.

در برخی اوقات این نوع از رویکردها، در شروع ترتیب دادن انتظام بخشی جدید، یک ابزار انتقال هستند. گاهی اوقات آنها به صورت دائمی به کار می‌روند. به طور معمول، برون سپاری در محیطهایی منطقی است که معرفی

تغییر فرایند، کاری مشقت بار یا پرخطر باشد.

مزیت برون سپاری این است که به میزان درخور توجهی کار انجام شده در تهیه نسخه‌های گزارش بر پایه ایکس بی آرال را کاهش می‌دهد، که در بیشتر اوقات، در زمان شلوغی کارها اتفاق می‌افتد. بسته به انواع گزارشهای در دست انجام (به ویژه اگر به نسبت ساده باشند)، این رویکرد می‌تواند یک راه حل مقرون به صرفه باشد.

در برخی از محیطها، برون سپاری سازوکار پوشش خطر^{۱۲} را ایجاد می‌کند یا تصور بر ایجاد این سازوکار وجود دارد، که تا حدودی مدیران شرکت را از دست مراجع انتظام بخشی آسوده می‌سازد. در بیشتر اوقات، برای عملیات کوچک توام با گزارشهای پیچیده، برون سپاری تنها روش واقعی برای تهیه اسناد بر پایه زبان ایکس بی آرال است.

عیب رویکرد برون سپاری در تهیه نسخه‌های گزارش بر پایه زبان ایکس بی آرال از جمله، نگرانی درباره ریسک، دقت و به موقع بودن، و همچنین هزینه‌های متغیر موجود در آن است.

رویکرد چهارم: تولید خانگی با فرایندها و ابزار

«افزودنی»

شرکتی که الزامها و فرایندهای گزارشگری به نسبت پیچیده‌ای دارند که ایجاد تغییر در آنها سخت، غیر عملی یا پرهزینه است، اغلب به ابزاری موسوم به «افزودنی» روی می‌آورند.

محدوده این ابزار از صفحه نمایش تا عرضه‌های خدمات با نرم افزار^{۱۳} (SaaS) را دربر می‌گیرد که امکان ایجاد سند ایکس بی آرال را فراهم می‌کنند، که بیشتر اوقات ترکیبی از اسناد تهیه شده با نرم افزار ورد (Word) و اکسل (Excel) هستند که به کمک ابزار دیگری تهیه شده‌اند. آنها راه‌حل‌های «افزودنی» نامیده می‌شوند؛ زیرا به شرکت زیر نظارت این امکان را می‌دهند که همچنان با فرایند موجود ادامه دهند، که اطلاعات مورد نیاز برای تسلیم گزارش انتظام بخشی را با استفاده از ابزار سنتی گردآوری، تلفیق و یا به هر صورت تامین کنند. نرم افزار جدید با کمک «افزودنی» به عنوان یک گام اضافی جدید در روند تهیه گزارش است. برخی از ابزار

طیف گسترده‌ای از رویکردهای مختلف برای ایجاد سند بر پایه زبان ایکس‌بی‌آرال وجود دارد

برخی از این ابزار به‌درستی سامانه‌های جاسازی‌شده‌ای هستند که از طریق اتصال پایگاه داده‌ها به سامانه‌های گزارشگری شرکتی و تلفیقی، با هم پیوند می‌خورند تا از یکنواختی و خودکارسازی تولیدات آنها اطمینان پدید آورند.

در عوض، دیگر ابزار به‌دنبال جایگزینی یا تقویت فرایندهای موجود مبتنی بر اکسل (Excel) و ورد (Word)، با سازوکارهای همکاری جمعی و کنترل‌های مبتنی بر ایکس‌بی‌آرال هستند.

برخی از ابزار خانگی هستند؛ برخی دیگر مبتنی بر خدمات با نرم‌افزار هستند و بیشتر آنها مناسب بازارهای خاص و چارچوبهای تسلیم گزارش طراحی شده‌اند. برخی از آنها شکل دوگانه دارند؛ از جمله پشتیبانی برون‌سپاری با دانش برچسب‌گذاری ایکس‌بی‌آرال.

مزیت این سامانه‌ها آن است که می‌توانند زمان و هزینه مرتبط را به‌میزان درخور توجهی کاهش داده و کیفیت کلی و اتکاپذیری گزارشهای تهیه‌شده (صرفنظر از ایکس‌بی‌آرال) را بهبود ببخشند.

عیب این سامانه‌ها آن است که به‌نسبت پرهزینه هستند و بنابراین بیشتر برای شرکتهای بزرگ و واحدهای تجاری پیچیده جذاب هستند. همچنین، نیازمند بازطراحی کامل فرایندهای گزارشگری هستند موردی که بیشتر می‌تواند مثبت به‌حساب آید، نه منفی!

اعتبارسنجی چیست و چرا از اهمیت بالایی برخوردار است؟

ایکس‌بی‌آرال از ایده اعتبارسنجی^{۱۶} رسمی یا بررسی خطا به‌عنوان بخشی اساسی از فرایند تولید، بررسی و انتشار یا تسلیم داده‌ها بهره‌برداری می‌کند. برخی از اعتبارسنجی‌ها

افزودنی در انتخاب برچسبها به دانش و قضاوت درخور توجهی در مورد زبان ایکس‌بی‌آرال نیاز دارند. برخی دیگر، با توجه به آن چه گزارش شده است، به مقدار کمی از این دانش نیاز دارند. شرکتهای برای اطمینان از کنترل کامل بر روند گزارشگری انتظام‌بخشی، از این ابزار استفاده می‌کنند.

ابزار افزودنی به شرکتهای این امکان را می‌دهند که تسلیم گزارش برپایه زبان ایکس‌بی‌آرال را با کنترل درخور توجه و در همان حال با حفظ فرایندها و فناوریهای موجود در تهیه گزارش اجرا کنند. برخی از آنها امکان خودکارسازی را سطح درخور توجهی ایجاد می‌کنند؛ برخی دیگر بسیار پیچیده‌ترند اما کنترل بیشتری پدید می‌آورند.

استفاده از این ابزار به این معنی است که یک مرحله اضافی برای افزودن به فرایند موجود وجود دارد که بر جدول زمانی تاثیر منفی می‌گذارد و گاهی اوقات خطاهای جدیدی را ایجاد می‌کند. ابزار افزودنی، با توجه به ماهیت آنها، نسخه ایکس‌بی‌آرال گزارش را براساس شکل‌بندی قدیمی ایجاد می‌کنند که می‌تواند خطرهای جدیدی را ایجاد کند. اغلب به‌کارگیری این ابزار به دانش متوسط یا درخور توجهی در مورد علم و قواعد ایکس‌بی‌آرال نیاز دارد.

رویکرد پنجم: تولید خانگی از طریق جاسازی در نرم‌افزارهای مراجع نظارتی برای تسلیم گزارش

ابزار تسلیم گزارش با عنوان مدیریت افشا^{۱۳} و نسل جدید ابزار تسلیم گزارش انتظام‌بخشی^{۱۴}، رویکردی متفاوت نسبت به ایجاد اسناد ایکس‌بی‌آرال دارند؛ جاسازی فرایند برچسب‌زنی در مرحله ایجاد گزارش و مدیریت کردن گامهای پایانی^{۱۵} تهیه، بررسی، اصلاح، حسابرسی و تایید گزارش از طریق تعداد زیادی فنون همکاری جمعی.

گرفته‌اند، از جمله حوزه گزارشگری ایکس‌بی‌آرال ایالات متحد، حوزه گزارشگری ایکس‌بی‌آرال هلند و حوزه گزارشگری ایکس‌بی‌آرال ژاپن، برنامه‌های آموزشی و یا برنامه‌هایی برای صدور گواهینامه تهیه کرده‌اند که آموزش و گواهینامه متناسب با چارچوب نظارتی آن کشورها را ارائه می‌کند.

توجه داشته باشید که برنامه آموزشی بخش مهمی از آماده‌سازی شرکت در برخورد با ایکس‌بی‌آرال یا بهبود آمادگی قلمداد می‌شود. آموزش مقدماتی و مبتنی بر شبکه اینترنت و صدور گواهینامه از طریق گذراندن دوره تهیه‌شده در همکاری نزدیک با سازمان بین‌المللی ایکس‌بی‌آرال امکانپذیر است. آموزش به سبک کلاسهای درسی توسط تعداد زیادی از ارائه‌دهندگان، مشاوران و شرکتهای عرضه‌کننده نیز در دسترس است. گرچه بسیاری از این آموزشها از کیفیت بالایی برخوردارند، اما در حال حاضر از سوی سازمان بین‌المللی ایکس‌بی‌آرال تایید یا تصویب نشده است.

پانوشتها:

- 1- File Regulatory Reports
- 2- Xtensible Business Reporting Language (XBRL)
- 3- Forms Based Approach
- 4- In-house Embedded Production
- 5- Bolt On
- 6- Authentication
- 7- Validation
- 8- System-to-System Option
- 9- Commercial off-the-shelf
- 10- Outsourcing
- 11- Risk insulation
- 12- Software as a Service (SaaS)
- 13- Disclosure Management
- 14- Regulatory Filing Tools
- 15- Last Mile
- 16- Validation
- 17- Syntactic

منبع:

. Getting Started for Business, <https://www.xbrl.org/the-standard/how/getting-started-for-business>, 2021

برنامه آموزشی
بخش مهمی از
آماده‌سازی شرکت
در برخورد با ایکس‌بی‌آرال
یا بهبود آمادگی
قلمداد می‌شود

بسیار سطح پایین یا مبتنی بر قواعد^{۱۷} است و برای کسب اطمینان در مورد سازگاری اطلاعات تهیه‌شده با استفاده از نرم‌افزارهای متنوع استفاده می‌شود. برخی دیگر از انواع اعتبارسنجی، در واقع مربوط به قوانین تجارت یا منطق تجارت است. به‌عنوان مثال، قانونی که می‌گوید «ترازنامه باید تراز باشد»، بخشی از منطق تجارت است. به‌طور کلی، اعتبارسنجی ایکس‌بی‌آرال (هرچند نه همیشه) توسط مرجع انتظام‌بخشی منتشر می‌شود؛ به‌عنوان بخشی از «دانشنامه» یا تعاریفی که توسط نرم‌افزار گزارش‌دهی با قابلیت ایکس‌بی‌آرال به‌کارگرفته می‌شود. شرکتهایی که باید گزارش خود را برپایه ایکس‌بی‌آرال ارائه‌دهند، باید با قوانین اعتبارسنجی آشنا شوند که مرجع انتظام‌بخشی یا سازمانی منتشر کرده است، که گزارش برای تسلیم به آنها تهیه می‌شود، و باید از اجرای مقررات قبل از تسلیم گزارش اطمینان پیدا کنند.

یادگیری و صدور گواهینامه

برخی از حوزه‌های گزارشگری که زبان ایکس‌بی‌آرال را به‌کار